

STEFAN PRINS COMPONIST

Muziek kan bij hem een verpletterende geluidservaring zijn en gaan over klimaat en biodiversiteit. Zijn nieuwe compositie 'inhabit_inhibit' - met rondzingerende microfoons - gaat in première in Amsterdam.

Door onze medewerker **Joep Christenhusz** Foto **Roger Cremers**

'Ik wil niet die componist op z'n zolderkamer zijn'

Houd een microfoon te dicht bij een luidspreker en je trommelvliezen worden getraakteerd op een vlijmscherp geloei. Geluidstechnici spreken van feedback, een proces waarbij een microfoon zijn eigen versterkte signaal oppikt en weer doorstuurt. Noem het elektro-akoestische kortsluiting: binnen enkele milliseconden gieren de decibellen je om de oren.

Voor menig musicus geldt feedback als de ultieme nachtmerrie. Zo niet voor Stefan Prins (42). In een nieuw opdrachtwerk voor Asko|Schönberg en Ensemblekollektiv Berlin verhief de Vlaamse componist het feedbackprincipe tot uitgangspunt. *inhabit_inhibit* heet het vijftig minuten durende stuk dat donderdagavond 24 februari in première gaat in het Muziekgebouw aan 't IJ in Amsterdam. De online blurb belooft een „verpletterende geluidservaring” en rept over thema's als klimaatverandering en het massaal uitsterven van soorten.

Een ochtend in januari. Zoomend vanuit zijn woonplaats Berlijn steekt Prins van wal over de technische kanten van *inhabit_inhibit*. Iets met vier ruimtelijk opgestelde kwartetten, piano en harp in het midden, en een viertal feedbackende solohoutblazers rondom. Dankzij een ingenieus samenspel van interne microfoontjes, zelfgeprogrammeerde software en het betere blaas- en kleppenwerk zijn de vier solisten in staat om hun feedbackklanken live te reguleren.

„Tot op zekere hoogte dan”, nuanceert Prins, „want het blijft een zeer volatiel proces. Iets te dicht bij de luidspreker en de boel escaleert. In die onvoorspelbaarheid ligt voor mij een interessante parallel met de huidige ecologische crisis. Processen als klimaatverandering en verlies van biodiversiteit worden eveneens gekenmerkt door tipping points en feedbackloops. Passeer een grenswaarde en je loopt het gevaar een oncontroleerbaar 'runaway-effect' te creëren. Het is die dreiging die ik met dit stuk voelbaar wil maken.”

Holografisch fabelwezen

inhabit_inhibit is niet het eerste werk waarin Prins bredere maatschappelijke thema's aankaart. „Als kunstenaar wil ik met beide benen in de wereld van nu staan. Alleen door me nadrukkelijk te

verhouden tot de tijd waarin ik leef, kan ik mijn werk voor mezelf verantwoorden. Ik wil niet die spreekwoordelijke zolderkamercomponist zijn.”

Tot voor kort gold Prins' engagement vooral de nauwe verwevenheid tussen mens en technologie. Neem *Mirror Box Extensions*, in 2016 te zien tijdens het Holland Festival. Wie erbij was in de Stadsschouwburg, zag hoe een hybride ensemble van live musici en geprojecteerde dubbelgangers de grens tussen fysieke werkelijkheid en cyberspace vakkundig uitwiste. Een violist speelde samen met haar digitale avatar (identiek kanariegeel jasje), terwijl het gekletter van haar strijkstok omgeven raakte door elektronische ruis. Een scène later versmolten cellist, gitarist en slagwerker tot een holografisch fabelwezen.

Eerder thematiseerde Prins de hybride ruimte tussen realiteit en virtualiteit in *Generation Kill* (2012), destijds door *New Yorker*-criticus Alex Ross bestempeld als een van de „meest memorabele voorstellingen” van het jaar. In het multimedia-stuk besturen live musici hun geprojecteerde alter ego's via Playstation-controllers. Het kritische venijn zit 'm in de staart, als beelden van een Amerikaans dronebombardement suggereren dat ook oorlogen tegenwoordig worden uitgevochten volgens de mechanismen van een videogame. *Call of Duty*-plus, zeg maar.

Zilverfolie en wegwerpbakjes

Zijn fascinatie voor techniek zat er al vroeg in, zegt Prins. Voor hij compositie ging studeren aan het Conservatorium van Antwerpen, voltooide hij een ingenieursopleiding in Brussel. „Mijn specialisatie was fotonica, een vorm van natuurkunde die zich toespit op alles wat met licht te maken heeft. Laser- en glasvezeltechnologie, veel kwantummechanica. Heel theoretisch allemaal.”

Ondertussen lonkte de muziek. Tijdens een Erasmusjaar in Barcelona raakte Prins, tevens een begenadigd pianist, verzeild in de vrije-improvisatie-scene. Hij deed er een levenslange voorliefde op voor klankkleur. Nog altijd wordt zijn werk gekenmerkt door experimentele timbre-exercities. In *under_current* (2021), een werk voor de elektrische gitaar van boezemvriend Yaron Deutsch en het Orchestre Philharmonique de Luxembourg, spelen de strijkers met zilverfolie op de brug. De kopersectie tettert op meevibrerende aluminium wegwerpbak-

Muzikale helden

van Stefan Prins

Helmut Lachenmann

„De zuurstof die hij door de muzikale woordenschat én grammatica heeft gejaagd – en dat ook nog eens conceptueel en filosofisch onderbouwt – is voor mij een blijvende inspiratie.”

Evan Parker

„Begenadigd saxofoonvirtuoos en een van de monumenten uit de vrije improvisatie. Dionysische energie gaat hand in hand met absolute klankverfijning.”

Alvin Lucier

„Zijn elektro-akoestische muziek en installaties zijn kristalhelder en uitgebend, maar ook uitermate sensueel en poëtisch.”

Alleen door me te verhouden tot de tijd waarin ik leef, kan ik mijn werk voor mezelf verantwoorden

CV

Stefan Prins is in 1979 geboren in Kortrijk, België.

2002-2009 Studie compositie aan het Conservatorium Antwerpen en sonologie aan het Conservatorium Den Haag. Studeert tevens cultuur- en techniekfilosofie aan de Universiteit van Antwerpen.

2006 Medeoprichter van Ensemble Nadar, waar hij tot op heden de artistieke leiding voert met Plieter Matthyssens.

2010 Winnaar Kranichsteiner Composition Award tijdens Darmstädter Ferienkurse.

2014 Winnaar Young Composers Award van de International Society for Contemporary Music (ISCM).

2016 Ontvangt Kunstpreis Berlin für Musik.

2017 Behaalt PhD in compositie aan Harvard University (VS) bij Chaya Czernowin.

2018 Docent compositie en interdisciplinaire creatie tijdens de Darmstädter Ferienkurse.

2020 Benoemd tot compositiedocent en hoofd van het Hybrid Lab aan de Hochschule für Musik 'Carl Maria Von Weber' in Dresden.

jes. De harpiste weeft stroken karton tussen haar snaren.

'No outside'

Een interessante vraag blijft hoe Prins' recente ecologische interesses zich verhouden tot zijn eerdere techno-engagement. „Het één vloeit voor mij logisch voort uit het ander. Ik ben altijd geïnteresseerd geweest in hoe de mens zich verhoudt tot zijn omgeving. Voorheen benaderde ik die vraag vanuit een technologische invalshoek. Nu heb ik ook onze relatie met de natuur in ogenschouw willen nemen.”

Een belangrijke katalysator voor die perspectiefverschuiving was het werk van Timothy Morton. De spraakmakende Britse eco-filosoof schreef de afgelopen jaren veel over het Antropoceen, het tijdperk waarin de mensheid tot een dominante geofysische kracht is geworden. Concreet: de mens bewoont de aarde niet alleen, hij vormt haar ook, met alle gevolgen van dien.

Prins: „Morton hamert erop dat we onze positie ten opzichte van de aarde radicaal moeten herijken. De mens heeft zichzelf eeuwenlang beschouwd als een soevereine soort, die als het ware boven de natuur verheven was. Dat is een gevaarlijke fictie gebleken. Als de ecologische crisis iets duidelijk maakt, dan is het dat we onlosmakelijk verbonden zijn met onze natuurlijke omgeving. Er bestaat geen grens, enkel een complex web van relaties.”

In zijn talrijke publicaties ontwikkelde Morton een uniek vocabulaire voor die intieme verwevenheid. Zijn proza grotsiert in termen als 'the mesh', ofwel het ecologische vlechtwerk dat mens en niemans verbindt in een wirwar van 'strange loops'. Klimaatontwrichting vergelijkt hij met de spiegel die in *The Matrix* aan Neo's vinger blijft kleven. Het is een 'sticky' probleem dat ons volgt waar we ook gaan. We kunnen de veranderende atmosfeer die de opwarming van de aarde veroorzaakt niet van ons afschudden. Ze omgeeft ons, waait door onze haren, dringt tot in onze longen. Zoals Morton schrijft: „There is no outside.”

Ten prooi aan geluid

Geen buiten, enkel een binnen. In *inhabit_inhibit* laat Prins je die claustrofobische boodschap aan den lijve ervaren door je letterlijk te omhullen met klank. „Het publiek is straks helemaal omringd door het ensemble. De mensen zitten tussen de kwartetten, solisten en luidsprekers opgesloten in een bubbel van klank.”

Hoe zou het voelen om ten prooi te vallen aan geluid? Natuurlijk, wie luistert richt zijn aandacht op de omgeving rondom hem. Maar diezelfde omgeving richt zich ook terug. Geluidsgolven dringen je gehoorgang binnen. Vibraties zoeken de resonanties van je schedel en je ingewanden. Klank kleeft aan ons. Over *stickyness* gesproken.

Toch heeft Prins geen fatalistisch stuk willen maken. „Ik schets geen doemscenario, maar wil mensen laten ervaren hoe onlosmakelijk we met de wereld verbonden zijn. Van daaruit rijst de vraag hoe met die positie om te gaan. Hoe vinden we, in het beste geval, een symbiotische relatie met onze omgeving?”

Stefan Prins, inhabit_inhibit (wereldpremière). Asko|Schönberg en Ensemblekollektiv Berlin o.l.v. Baldur Brönniman. Muziekgebouw aan 't IJ, Amsterdam, 24 febr. 2015 uur. Inf: stefanprins.be